SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Lääkintöneuvos Taina Mäntyranta
Erityisasiantuntija Reima Palonen

07.11.2016

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO TOIMENPIDEALOITTEESTA POTILASVAHINKOTIETOJEN ILMENEMISESTÄ VALTION TALOUSARVIOESITYKSESTÄ (TPA 34/2016)

Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallisen asiantuntijalausunnon toimenpidealoitteesta TPA 34 2016, jossa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Potilasvakuutuskeskuksen korvaamien potilasvahinkojen määrän liittämisestä talousarvioesityksiin jatkossa ja että hallitus edistää potilasturvallisuudesta käytävää yhteiskunnallista keskustelua.

Samasta asiasta on tehty myös kirjallinen kysymys 488/2016, johon perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula on vastannut 12.10.2016.

Ehdotukseen Potilasvakuutuskeskuksen korvaamien potilasvahinkojen määrän liittämisestä talousarvioesityksiin jatkossa Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa:

Potilasvahinkoilmoitusten absoluuttinen määrä on kasvussa. Vuonna 2010 tehtiin Potilasvakuutuskeskukselle 7329 vahinkoilmoitusta ja vuonna 2015 8242 ilmoitusta. Tämänhetkisen arvion mukaan tänä vuonna tehdään n. 8300 vahinkoilmoitusta. Korvattavaksi katsottujen potilasvahinkojen määrä on kuitenkin pysynyt suhteellisesti samana n. 2200-2400 tapauksena. Luvut kertovat siitä, että potilasvahinkoilmoitusten tekemisen kynnys on madaltunut, mitä voidaan pitää positiivisena asiana, vaikka kaikkien ilmoitusten kohdalla korvausedellytykset eivät täytykään.

Potilasvakuutuskeskus on uudistanut täysin kotisivunsa pyrkien kattavaan ja avoimeen sekä jatkuvaan tiedonjakoon potilasvakuutusturvasta asiakkaille ja terveydenhuollon toimijoille. Terveydenhuollon ammattihenkilöillä on neuvontavelvollisuus ja potilasasiamiehet auttavat tarvittaessa potilasvahinkoilmoitusten laatimisessa. Sairaanhoitopiirit ja Valvira saavat reaaliaikaista tietoa potilasvahinkotilanteestaan ns. itsenäiskäyttöjärjestelmän avulla. Tätä portaalia ollaan parhaillaan uudistamassa entistä käyttökelpoisemmaksi. Lisäksi sairaanhoitopiirit saavat kattavat vuositilastot. Suurimmat yksityisen sektorin toimijat saavat myös vastaavat vuositilastot omasta vahinkotilanteestaan. Yleisön ja median käytössä on pääasiassa Potilasvahinkokeskuksen kotisivuilla olevat tilastot. Lisäksi medialle tehdään pyyntöjen mukaan räätälöityjä tilastoja salassapitosäännösten puitteissa.

Kansainvälisten selvitysten perusteella on päädytty arvioimaan, että vain pieni osa hoidosta aiheutuvista haitoista (noin 10 %) ilmenee valvonta- ja korvausjärjestelmien kautta. Kunakin kalenterivuonna korvattavaksi katsotut vahingot liittyvät tyypillisesti 1-2 vuotta aiemmin annettuun terveyden- ja sairaanhoitoon. Näiden syiden johdosta korvattujen vahinkojen perusteella potilasvahinkojen yleisyyttä ja esiintyvyyttä on vaikea arvioida ja tehdä perusteltuja johtopäätöksiä todellisen, ajantasaisen potilasturvallisuustilanteen suhteen. Siihen mitkä vahingot lopulta ilmoitetaan, vaikuttavat muutkin kuin lääketieteelliset seikat, kuten

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

vahingon rahallinen suuruus ja muu vakuutusturva sekä mahdollinen epätietoisuus potilasvakuutuksen korvausturvasta.

Näin ollen pelkkä Potilasvakuutuskeskuksen yksittäisenä kalenterivuonna korvaamien potilasvahinkojen määrän liittämisestä talousarvioesityksiin antaisi vajavaisen ja osin väärän kuvan potilas- ja asiakasturvallisuustilanteesta maassamme. Korvattujen potilasvahinkojen määrä on sinänsä tärkeä indikaattori, mutta yksittäisen kalenterivuoden lukujen sijaan on olennaisempaa seurata kehityssuuntaa ja myös pyrkiä suhteuttamaan luvut hoitojaksojen ja asiakaskäyntien määriin. Tulevaisuudessa tarvitaan eri tiedonkeruumenetelmiä käyttäen koottu kokonaiskuva ja nykyistä ajantasaisempaa, julkista ja vertailukelpoista tietoa potilas- ja asiakasturvallisuustilanteesta. Osana sote-uudistusta valmistellaan kansallista tietopohjaa ja kansallisia indikaattoreita muun muassa palvelujen laadun, vaikuttavuuden, kustannusten ja tehokkuuden seuraamiseen kansallisella ja maakuntatasolla sekä myöhemmin tuottajatasolla. Laadun seuranta sisältää myös potilas- ja asiakasturvallisuuden. Tietopohjan ja indikaattoreiden avoimuus ja julkisuus on tärkeä periaate.

Ehdotukseen potilasturvallisuudesta käytävästä yhteiskunnallisesta keskustelusta sosiaali- ja terveysministeriö toteaa:

Potilas- ja asiakasturvallisuuden varmistaminen on eri tahojen yhteinen tehtävä. Siitä käytävä yhteiskunnallinen keskustelu on tärkeää ja osaltaan tukee tilanteen parantumista. Kansallinen potilas- ja asiakasturvallisuusstrategia on päivitetty sosiaali- ja terveysministeriössä, ja se on laajennettu koskemaan myös sosiaalihuollon asiakkuuksia. Hyvinvoinnin ja terveyden ministerityöryhmä on osaltaan hyväksynyt potilas- ja asiakasturvallisuusstrategian 11.10.2016 ja päättänyt esittää sen viemistä valtioneuvoston periaatepäätökseksi.